

УДК 712.03

DOI 10.17721/1728.2748.2021.86.45-47

Д. Терлецька, студ.,
В. Шпагін, канд. фіз.-мат. наук,
Н. Таран, д-р біол. наук

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

ПРОСТОРИ ПЕРЕД КЛАСИЧНИМИ СПОРУДАМИ

Здійснено аналіз організації територій, прилеглих до класичних споруд, які разом утворюють просторову композицію, а також елементів композицій, що визначають напрямки сприйняття людиною утвореного простору. Продемонстровано, що композиційні елементи спрямовують сприйняття людини в утвореному просторі по глибинних, фронтальних або вертикальних напрямках.

Розглянуто найпоширеніші конфігурації територій, прилеглих до класичних будівель, звернено увагу на поширеність і проблемність використання фронтальних просторів перед такими спорудами і висвітлено доцільність пошуку конфігурацій простору, сприятливіших для повного сприйняття архітектурного образу об'єктів.

На основі відомого факту, що глибинний простір є найдоцільнішим у поєднанні із класичними спорудами, що сприймається найбільш гармонійно на ментальному і фізичному рівнях, було доведено: у випадках, коли недостатньо площі територій для гармонізації масштабності архітектури і ділянки, доцільно застосовувати Т-подібний простір. Продемонстровано, що таким прийомом успішно користувалися зокрема і в історичних об'єктах, де за мінімальної площі території з вираженим фронтальним простором перед будівлею було досягнуто балансу композиції за рахунок поєднання глибинного та фронтального просторів. Як взірцець у пропонованій статті висвітлено практику застосування Т-подібного простору біля вілл Капра й Еммо – творинь італійського архітектора доби Ренесансу А. Палладіо.

Правомірність зроблених висновків підтверджено також у проєктній пропозиції організації садового простору перед західним фасадом головного (червоного) корпусу Київського національного університету імені Тараса Шевченка (КНУ імені Тараса Шевченка), де на проєктному рівні з відповідними візуалізаціями було запропоновано перетворити початково фронтальний простір у гармонійне поєднання фронтального та глибинного простору з дотриманням масштабу як класичної будівлі університету, так і людини.

Ключові слова: класичні споруди, просторова композиція, глибинний простір, фронтальний простір, головний корпус КНУ імені Тараса Шевченка.

Вступ. Головною метою проектування і безпосередньо проєктанта є створення для людей найоптимальнішого середовища. Усе, що розроблено в такому контексті, має відповідати масштабам і сприйматися людиною з максимально вираженими точками. Класичні архітектурні споруди постають центральними фокусними елементами. Проте, урахувавши масштаби таких будівель, через брак прилеглої території глядачу не завжди вдається повною мірою оцінити їхню велич, а іноді – і просто зовнішній вигляд.

Мета дослідження – встановити найсприятливішу конфігурацію простору перед класичними спорудами для сприйняття його глядачами. Завдання – аналіз прилеглих територій та їхньої взаємодії із фокусним елементом утвореної композиції, а саме – із класичною спорудою.

Основна частина. Будівля із прилеглою до неї територією утворює єдину просторову композицію. Одне зі значень перекладу терміна *композиція* з латини (лат. *compositio*) є поєднання, тож логічно, що всі її елементи перебувають у взаємодоповненні й утворюють єдине ціле. Самі композиційні елементи спрямовують сприйняття людини в утвореному просторі по глибинних, фронтальних або вертикальних напрямках [7].

Фронтальний простір – це композиція в одній площині. На ділянці він утворюється у вигляді прилеглої території безпосередньо до споруди. Таким прикладом може слугувати простір перед західним класичним фасадом головного корпусу Київського національного університету (рис. 1). Однак у процесі формування такого типу простору площа території не дає повною мірою оцінити велич класичних споруд через невідповідність дотримання масштабу. Як впливає з наукового дослідження А. Маслоу і Н. Мінца [4], естетична якість середовища безпосередньо впливає на емоційну оцінку людини. Однак з погляду психології, за широкого і низького простору (як у випадку із фронтальним простором і класичною спорудою), виникає відчуття скучності та підсвідомого неспокою через відчуття важкої "маси" споруди в зазначених умовах [11]. Із цього можна зробити висновок, що глибинний простір на чуттєвому і фізичному рівнях може бути тільки гармонічним із зазначеним типом архітектури. Таким прикладом може бути класична заможна споруда Во-ле-Віконт із глибинними просторами навколо неї, утвореними садово-парковим комплексом (рис. 2).

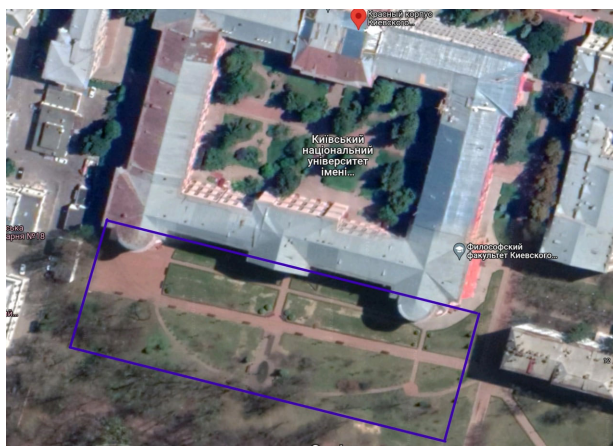

Рис. 1. Конфігурація фронтального простору перед західним фасадом головного корпусу КНУ імені Тараса Шевченка [2]

Рис. 2. Конфігурація глибинного простору біля Во-ле-Виконт [2]

Проблема цінності земельних ресурсів і щільності забудови не завжди дає можливість використання необхідної площі території, що відповідало б масштабу центральної архітектури. Якщо площа території не дозволяє повною мірою оцінити фокусну точку саме класичної споруди (як у зазначеному випадку), то виникає потреба в деталізації і пошуку фокусу не на весь об'єкт, а на якусь меншу його частину. З дослідження цього нюансу випливає, що кожна класична споруда мала центральний елемент, який має назву "портик". Під час аналізу історичних комплексів було знайдено, що в історії вже практикували випадки розроблення просторів саме для зміщення фокусу.

Такими прикладами можуть слугувати вілла Еммо (рис. 3) та вілла Капра (рис. 4) архітектора А. Палладіо. Біля цих вілл був утворений Т-подібний простір, а саме – поєднання фронтального та глибинного простору. Отже, зазначений прийом дозволяє гармонізувати мінімально прилеглу територію до масштабу класичної споруди.

Якщо розглянути згаданий вище невдалий фронтальний простір перед західним фасадом головного корпусу університету, його теж можна реорганізувати і застосувати конфігурацію Т-подібного простору, що й було представлено у проектній пропозиції (рис. 5).

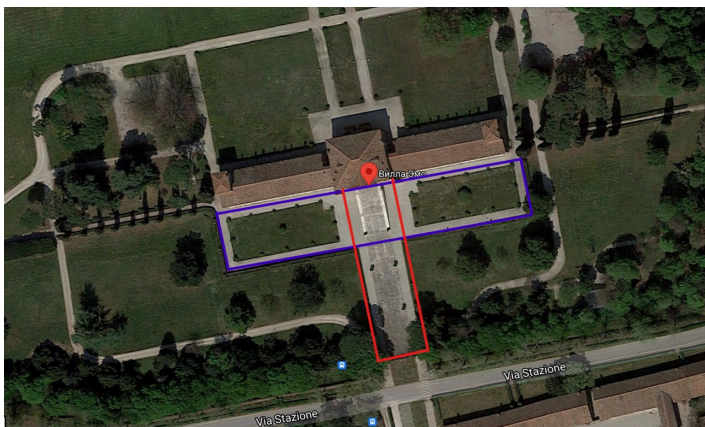

Рис. 3. Конфігурація простору біля вілли Еммо [2]

Рис. 4. Конфігурація простору біля вілли Капра [2]

Рис. 5. Конфігурація Т-подібного простору перед західним фасадом головного корпусу КНУ імені Тараса Шевченка

Висновки. Глибинний простір є найдоцільнішим у поєднанні із класичними спорудами. Проте у зв'язку з недостатньою площею територій для гармонізації великих масштабів архітектури і ділянки варто застосовувати прийом Т-подібного простору. Як показують приклади з історії, саме він допомагає досягти балансу композиції (навіть за мінімальної площі території) за рахунок поєднання глибинного та фронтального просторів.

Список використаних джерел

1. Бартечев И. А. Очерки истории архитектурных стилей: [учебное пособие] / И. А. Бартечев, В. Н. Батажкова. – М.: Изобразительное искусство, 1983. – 384с.
2. Карти Google [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://maps.google.com.ua>
3. Кох Вильфрид. Энциклопедия архитектурных стилей: [классический труд по европейскому зодчеству от античности до современности, пер. с нем.] / Вильфрид Кох. – М.: БММ АО, 2005. – 528с.
4. Maslow, A. H., Mintz, N. L. Effects of esthetic surroundings: I. Initial effects of three esthetic conditions upon perceiving "energy" and "well-being" in faces. *Journal of Psychology*, 1956, 41, 247–254.
5. Нийт Т. Общие тенденции развития теорий о взаимоотношений человека и среды. Человек. Среда. Общение. / Нийт Т. – Таллинн, 1980. – 25 с.
6. Ruhl C. Palladianism: From the Italian Villa to International Architecture: European History Online (EGO), published by the Institute of European History (IEG), Mainz 2011-04-07. URL: <http://www.ieg-ego.eu/ruhlc-2010-en> URN: urn:nbn:de:0159-2011020199 [YYYY-MM-DD].
7. Степанов А.В. Объемно-пространственная композиция: [учеб. для вузов] / А.В. Степанов, В.И.Малгин, Г.И.Иванова и др. – М.: Издательство "Архитектура-С", 2007. – 256 с.
8. Тиц А. А. История русской архитектуры: [учебник для вузов] / А. А. Тиц, В. И. Пилиявский, Ю. С. Ушаков. – Л.: Стройиздат, Ленингр. отделение, 1984. – 512с.
9. Хейдметс М. Пространственный фактор в межличностных отношениях: попытка построения концепции. Человек, среда, пространство. Тарту. 1979. – 28 с.
10. Штейнбах Х.Э. Влияние городской Среды на поведение человека. [учебное пособие] / Э.Х. Штейнбах.- Спб.:Речь, 1997. – 120 с.

Д. Терлецкая, студ.,
В. Шпагин, канд. физ.-мат. наук,
Н.Таран, д-р биол. наук
Киевский национальный университет имени Тараса Шевченко, Киев, Украина

ПРОСТРАНСТВА ПЕРЕД КЛАССИЧЕСКИМИ СООРУЖЕНИЯМИ

Проведен анализ организации территорий, прилегающих к классическим сооружениям, которые вместе образуют пространственную композицию, а также элементов композиций, определяющих направления восприятия человеком созданного пространства. Продемонстрировано, что композиционные элементы направляют восприятие человека в созданном пространстве по глубинным, фронтальным или вертикальным направлениям.

Рассмотрены наиболее распространенные конфигурации территорий, прилегающих к классическим зданиям, обращено внимание на распространенность и проблемность использования фронтальных пространств перед такими сооружениями и показано целесообразность поиска конфигураций пространства, благоприятных для полного восприятия архитектурного образа объектов.

На основе известного факта, что глубинное пространство является наиболее целесообразным в сочетании с классическими сооружениями, как такое, что воспринимается наиболее гармонично на ментальном и физическом уровнях, было доказано: в случаях, когда недостаточно площади территорий для гармонизации соотношения масштабности архитектуры и участка, целесообразно применять Т-образное пространство. Продемонстрировано, что такой прием был успешно применен, в частности, в исторических объектах, где при минимальной площади территории с выраженным фронтальным пространством перед зданием был достигнут баланс композиции за счет сочетания глубинного и фронтального пространств. В качестве примера в статье освещены практические применения Т-образного пространства у вилл Капра и Эммо – творений итальянского архитектора эпохи Возрождения А. Палладио.

Правомерность сделанных выводов подтверждена также в проектном предложении организации садового пространства перед западным фасадом главного корпуса Киевского национального университета имени Тараса Шевченко, где на проектном уровне с соответствующими визуализациями предложено превратить в изначально фронтальное пространство в гармоничное сочетание фронтального и глубинного пространства с соблюдением масштаба как классического здания университета, так и человека.

Ключевые слова: классические сооружения, пространственная композиция, глубинное пространство, фронтальное пространство, главный корпус КНУ имени Тараса Шевченко.

D. Terletska, Student,
V. Shpagin, PhD,
N. Taran, Dr Hab.
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

SPACES IN FRONT OF CLASSIC BUILDINGS

The article deals with analyze the organization of the territories adjacent to the classical buildings, which together form a spatial composition, as well as the elements of the compositions that determine the directions of human perception of the formed space. It is shown that elements of composition direct the perception of a person in the formed space in deep, frontal or vertical directions.

There were considered the most common configurations of spaces adjacent to classical buildings, and some attention is paid to the prevalence and problems of using frontal spaces. It was shown the expediency of finding space configurations that are more favorable for full perception of the architectural image of objects.

Based on the known fact that deep space is the most appropriate in combination with classical structures, as one that is perceived most harmoniously on the mental and physical levels, it was proved that in cases where there is not enough space to harmonize the scale of architecture and site, it is appropriate to use the "T" formed space as a similar space. It has been successfully used, in particular, in historic sites with a narrow frontal space in front of the building. The balance of the composition there was achieved by combining deep and frontal spaces. As an example, the article highlights the practice of using a "T"-shaped space near the villas of Capra and Emmo – the works of Italian Renaissance architect Andrea Palladio.

The main conclusions of the article are confirmed in the project proposal for the organization of garden space in front of the Western Facade of the Red Building of Kyiv Taras Shevchenko National University, where at the project level with appropriate visualizations it is proposed to transform both the classical university building and man.

Keywords: classical buildings, spatial composition, deep space, frontal space, Red building of Taras Shevchenko National University.

11. Штейнбах Х.Э. Психология жизненного пространства (для психологов, архитекторов и дизайнеров) / Э.Х. Штейнбах, Еленский В.И. – Спб.: Речь, 2004. – 179 с.

References

1. Bartenev I.A. Essays on the history of architectural styles: [textbook] / I.A. Bartenev, V.N. Batazhkova. – M.: Fine Arts, 1983. – 384p.
2. Google Maps. [Electronic resource] Access mode: <http://maps.google.com>
3. Koch Wilfrid. Encyclopedia of architectural styles: [classical work on European architecture from antiquity to modernity, trans. with him.] / Wilfrid Koch. – M.: BMM AO, 2005. – 528 p.
4. Maslow, A. H., Mintz, N. L. Effects of esthetic surroundings: I. Initial effects of three esthetic conditions upon perceiving "energy" and "well-being" in faces. *Journal of Psychology*, 1956, 41, 247–254.
5. Neit T. General trends in the theory of the relationship between man and the environment. *Man. Wednesday. Communication.* / Neit T. – Tallinn, 1980. – 25 p.
6. Ruhl S. Palladianism: From Italian Villa to International Architecture: European History Online (EGO), published by the Institute of European History (IEG), Mainz 2011-04-07. URL: <http://www.ieg-ego.eu/ruhlc-2010-en> URN: urn:nbn:de:0159-2011020199 [YYYY-MM-DD].
7. Stepanov A.V. Volumetric-spatial composition: [textbook. for universities] / A.V. Stepanov, V.I. Malgin, G.I. Ivanova and others – M.: Publishing House "Architecture-C", 2007. – 256 p.
8. Titz A.A. History of Russian architecture: [textbook for universities] / AA Titz, VI Pilyavsky, Yu. S. Ushakov. – L.: Stroyizdat, Leningr. otd -mi, 1984. – 512p.
9. Heidmets M. Spatial factor in interpersonal relationships: an attempt to build concepts. *Man, environment, space. Tartu.* 1979. – 28 p.
10. Steinbach H.E. The influence of the urban environment on human behavior. [textbook] / E.Kh. Steinbach.- St. Petersburg: Speech, 1997. – 120 p.
11. Steinbach H.E. Psychology of living space (for psychologists, architects and designers) / E.Kh. Steinbach, Yelensky VI – St. Petersburg: Rech, 2004. – 179 p.

Надійшла до редколегії 7.09.2021

Отримано виправлений варіант 6.10.2021

Підписано до друку 6.10.2021

Received in the editorial 7.09.2021

Received a revised version on 6.10.2021

Signed in the press on 6.10.2021